

Двадцять восьме вересня
Класна робота





Тема уроку

РМ . Написання есея «Гармонія людини і природи як велика духовна цінність» в публіцистичному стилі з використанням речень зі звертаннями та вставними словами

«Термометр емоцій»

Мені радісно

Мені добре

Я спокійна(ний)

Я знервована
(ний)

Мені погано



«Мозковий штурм»

Що вам відомо про есе?

Назвіть стилі мовлення?

Які типи мовлення ви знаєте?

Назвіть основні ознаки публіцистичного стилю. Сферу його застосування.

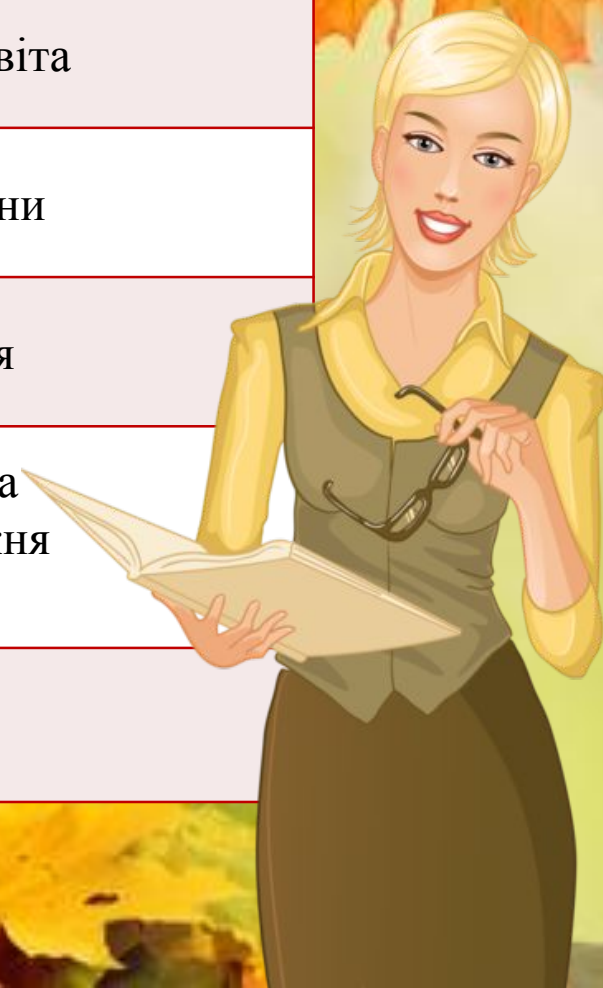
Чим твір-розповідь відрізняється від твору – роздуму?

Чим відрізняються тексти публіцистичного та художнього стилю?



Стилі мовлення та сфера їх використання

Розмовний	Побут, сімейні, дружні стосунки
Науковий	Наука, техніка, освіта
Офіційно-діловий	Офіційні відносини
Публіцистичний	Суспільне життя
Художній	Мистецтво слова (фольклор, художня література)
Релігійний (конфесійний)	Церква, релігія



ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ СТИЛЬ

Використовується в газетних та журнальних статтях, у різних засобах масової інформації, в усних публічних виступах.

ДЛЯ ЦЬОГО СТИЛЮ ХАРАКТЕРНІ:

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ЛЕКСИКА.

ГАЗЕТНІ ШАБЛОНИ.

ОЦІННІ СЛОВА ТА ВИРАЗИ.

**РІЗНОМАНІТНІ ЗА БУДОВОЮ РЕЧЕННЯ,
ОКЛИЧНІ, ПИТАЛЬНІ РИТОРИЧНІ РЕЧЕННЯ.**



ЖАНРИ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО СТИЛЮ

Стаття

Репортаж

Інтерв'ю

Виступ

Нарис

Дискусія

Памфлет

Фейлетон



Розповідь

Роздум
(міркування)

Опис

Розповідається про певні події.
Питання що? де? коли? що відбулось?

Пояснюється, доводиться щось; автор обмірковує події, дає їм оцінку. **Питання чому? навіщо?**

Описуються люди, тварини, предмети, явища. **Питання який? які? чиє?**

Цим осіннім ранком я прокинувся пізніше звичайного. Мій погляд тут же кинувся у вікно, і я зрозумів, що сьогоднішній день буде якимось незвичайним.

Сонно потягнувшись у теплу ліжку, я подумав: **«Чому сонячне світло райдужне й зустрічає мене з ясною посмішкою?»**

У прочинене віконце залетів подих вітру.
Я вийшов на подвір'я, і мене засліпило осіннє сонце. Воно стояло вже високо в небесній блакиті та роздаровувало своє тепло всьому живому.
Починалося бабине літо.

A vibrant autumn forest scene. The sun is shining brightly from the right, creating a warm, golden glow that filters through the trees. The leaves are in various stages of autumn, ranging from bright yellow to deep orange and red. Some leaves are falling through the air, creating a sense of movement. The ground is covered in a thick layer of fallen leaves. The sky is a clear, bright blue with a few wispy white clouds. The overall atmosphere is peaceful and beautiful.

**Бабине літо: що ви
про нього знаєте?**

Бабине літо - це чудова пора, коли в календарі вже осінь, а за вікном сонячна та тепла погода.

Здавна, вважалося, що воно настає із

Семена -

літопроводця (14 вересня) і
завершується на свято **Воздвиження (28 вересня)**. Проте кожного року ця пора припадає на різний час.



Це останні спекотні дні осені і наступні такі будуть вже навесні. **Причиною такого тепла** восени є те, що на деревах в'яне і жовтіє листя виділяючи при цьому велику кількість тепла, яке підіймається вгору і підвищує температуру повітря.



У цей час на галявинах, лісах та парках
літає павутиння, яке плетуть павучки,
відчуваючи повернення тепла.



Есей або **есе** (**фр.** **essai**, фр. вимова: **[esɛ]** — спроба, нарис, від **лат.** **exagium** — зважування) — невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і висловлює індивідуальні думки та враження з конкретного приводу чи питання і не претендує на вичерпне і визначальне трактування теми; це жанр, який лежить на перетині художньої та публіцистичної (часом науково-популяризаторської) творчості.





Отже, обираючи жанр **есе**, ви можете дозволити собі бути суб'єктивними, зосередитися на частковому, а не на головному, висловлювати спірні міркування, наводячи мінімум доказів, але, з іншого боку, саме це може бути і небезпечним — **уявна легкість** — пиши собі, як бажаєш. Але зовсім не факт, що ваш твір вийде оригінальним та цікавим.



Проте як і оповідання, есе дає авторові (вам) можливість «увімкнути» уяву й фантазію, ваш текст може містити роздуми, ліричні відступи, описи (портрети, пейзажі та ін.).

Стиль есе вирізняється яскравою образністю, афористичністю, вітається парадоксальність думки та її виразу. Автор уживає метафори, алегоричні та притчеві образи, символи, порівняння.



Пам'ятайте!

На першому плані есе –
особа автора (ви), ваші думки, ваші відчуття,
ставлення до світу.

Це головна установка твору.





Завдання есе -

зовсім не розповідь про життєву ситуацію,
а інформування про спричинені нею
наслідки, їхні пояснення, ненав'язливе
намагання переконати в чомусь адресата
мовлення.

Враження, роздуми й асоціації (на думку І. Звоненко) є **«трима китами есе»**, які визначають специфіку жанру есе та метафоричність мовних засобів, які використовуються для його написання.

враження

роздуми



ЕСЕ



асоціації



Проаналізуємо два тексти

Осінь приходить у жовтні

Осінній лист чекав
цієї миті...



Осінь приходить у жовтні

Такої довгої ночі в її житті ще не було. Це було, мабуть, вперше за останні роки. Осінь у природі, осінь... у житті. І темрява ночі. Осінь приходить у жовтні.

А самотність?

Саме вночі приходить до неї самотність. Відверта. Безжальна. Як болить і плаче серце!.. саме в обіймах самотності вона починає думати про майбутнє.

... Майбутнє буде потім. А поки що — слухай ніч. Слухай шелест дощу за вікном... Осіння ніч довга, а перед тобою ще літ-літ одиноких. Лежи і слухай. Ніч, як і раніше, хльоскає по шибці гілочкою вишні, стиха шумить акація на вулиці, все дружніший і нестримний шум дощу. Ця ніч, як і всі попередні,—з шумом і самотою.

Ніч і дощ, ніч і жура. Осінь приходить у жовтні. А щастя?

Осінній лист чекав цієї миті...

Знову осінь крутить свій гончарний круг листопаду, наносить чарівні фарби на порцеляну листя... і воно, причепурившись, відривається від гілки-матері і летить, летить. На волю, на волю...

Осінній лист так чекав цієї миті. Чекав навесні, коли був молодим-зеленим і всього боявся в такому холодному світі... Чекав влітку, коли жарке сонце випікало його зелене тіло, а довгоочікувані дощі й вітри приходили в гості так рідко...

І ось нарешті, прийшла вона, мудра, спокійна. Розмальовує квітники осель хризантемами, чорно-бривцями і айстрами; дарує небу останні білі хмари — пір'їни птахів, що летять у вирій... А за всім цим вічним кружлянням, вертінням, шелестом — політ-танок осіннього листя, що вирвалось на волю. У цьому танку печаль, осіння, незрозуміла печаль, яку я не проміняю ні на весняну, ні на літню радість.

Бесіда:

1. Про що розмірковує автор, визначте тему уривка?
- 2.** З'ясуйте композицію тексту? Чи можна виокремити вступ і кінцівку?
- 3.** Зверніть увагу на використану лексику.
- 4.** Чи можна стверджувати, що уривки завершені?
- 5.** Схарактеризуйте синтаксис наведених текстів.



Подібність есе та нарису

1. Вибір теми, об'єкта.
2. Точність використаного матеріалу.
3. Образність мови.
4. Композиційна завершеність.

Відмінності есе від нарису

1. Наявність індивідуальної позиції автора.
2. Емоційність викладу.
3. Орієнтири на розмовне мовлення:
 - звертання до читача;
 - кільцеве обрамлення;
 - розмовна інтонація (безпосередність, невимушеність вислову);
 - допускається розмовна лексика, що створює враження «живої бесіди» з читачем;
 - уживання неповних речень, питальних та окличних конструкцій, риторичних звертань, запитань, тверджень;
 - афористичність;
 - головна вимога - індивідуальність авторського стилю.



Шість основних кроків

Перший крок

Ретельно подумайте над тим, що будете писати.
Запитайте себе: на яке питання я маю відповісти саме у цьому абзаці чи творі? Як найкраще відповісти на це питання? Яка найважливіша частина моєї відповіді? Яким буде моє вступне речення/ моя головна теза всього твору?

Які факти або аргументи я можу навести як приклад для підтримки мого вступного речення/ моєї тези? Як мені зробити цей абзац/ твір цікавим? Чи потрібно мені більше інформації на дану тему і де її знайти?



Шість основних кроків

Другий крок

Найперше запишіть відповіді до кожного вищенаведеного питання окремо у своєму блокноті. Відповідь має бути короткою і містити основну ідею про те, що ви будете писати в абзаці або есе. Це не займе багато часу, але допоможе зорганізуватись.



Шість основних кроків

Третій крок

Знайдіть і запишіть достатньо фактів і аргументів, що пов'язані з темою вашого твору (есе) або ж з темою питань в аплікаційній формі. Щоб економити час і не робити одну й ту ж роботу двічі, переконайтеся, що ви шукаєте конкретні факти для конкретних питань, на які маєте дати відповідь.



Шість основних кроків

Четвертий крок

Запишіть свої власні ідеї щодо питань / теми есе. Запитайте себе, що ще ви можете додати або ж що цікаве людям в даній темі? Чому ця тема є важливою?



Шість основних кроків

П'ятий крок

Ваша відповідь на питання чи есей загалом має містити основну ідею.
Визначте для себе найважливіші аргументи та сформулюйте основну ідею, яку ви будете захищати впродовж усього твору.

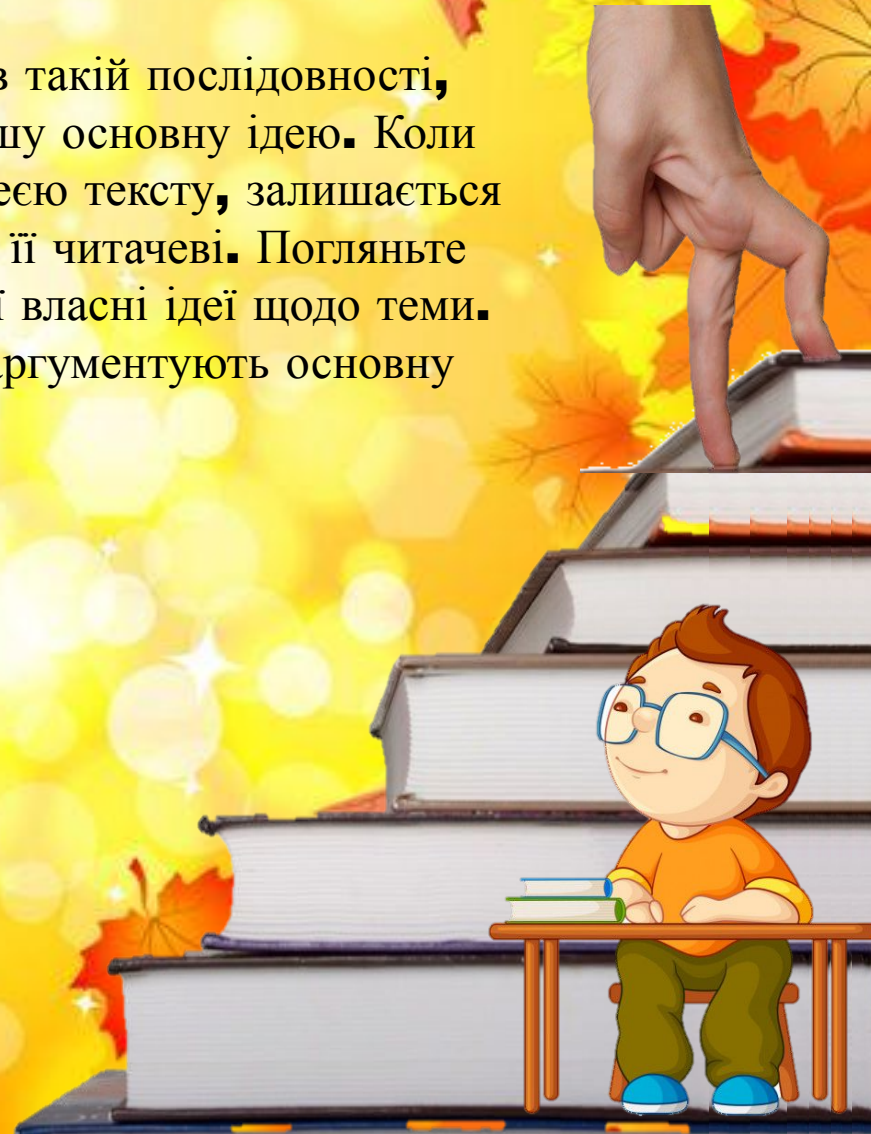


Шість основних кроків

Шостий крок

Подайте свої аргументи і факти в такій послідовності, щоби вони логічно розкривали вашу основну ідею. Коли ви вже визначилися з основною ідеєю тексту, залишається лише вміти правильно розповісти її читачеві. Погляньте на факти, які ви знайшли, і на свої власні ідеї щодо теми. Виберіть лише ті, які найкраще аргументують основну ідею твору.

Однак, відібрати потрібні факти і свої власні ідеї — це лише пів справи. Наступним не менш важливим кроком є послідовний порядок їх висловлювань на папері. У цьому вам допоможе невеличка схема, яку ви можете використовувати як путівник при написанні своєї відповіді / твору.





Зверніть увагу на те, що ми повинні використовувати **звертання і вставні слова**.

Яка їх роль у будь-якому творі?

Вони допоможуть зробити висловлювання актуальним, привернути увагу до проблеми, твір буде правильно, логічно побудованим.

- Пригадаємо, які розділові знаки ставляться при звертаннях і вставних словах?



Звертання –

слово або словосполучення в реченні, що називає особу, іноді – предмет, до якого звернена мова. Виражається одним (непоширене) чи кількома словами (поширене).

***Звертання** виділяється комами, на початку речення – знаком оклику.*





Вставні слова та речення
виражають особисте ставлення мовця
до свого висловлювання.

Виражають **впевненість**
або **невпевненість**:
безумовно, безперечно,
справді, очевидно,
напевне.

Вказують на **джерело**
повідомлення: **кажуть,**
мовляв, на мою думку.



Вказують на **зв'язок між**
думками: **до речі, по-**
перше, по-друге,
зокрема.

У РЕЧЕННІ

Виражають **задоволення**
або **незадоволення**
мовця:
слава Богу, на жаль, як
на зло, на сором.

Метод «Мої асоціації»



ліси

води

чисте
повітря

екологія

Діти, із чим у вас асоціюється слово «Природа»?

Складові природи:

*Повітря,
вода,
земля,
люди,
рослини,
тварини,
планети,
сонце,
зорі...*

Увесь матеріальний світ.

Отже, можна сказати, що природа це - все, що нас оточує.

Головна мета кожного із нас не нашкодити природі.

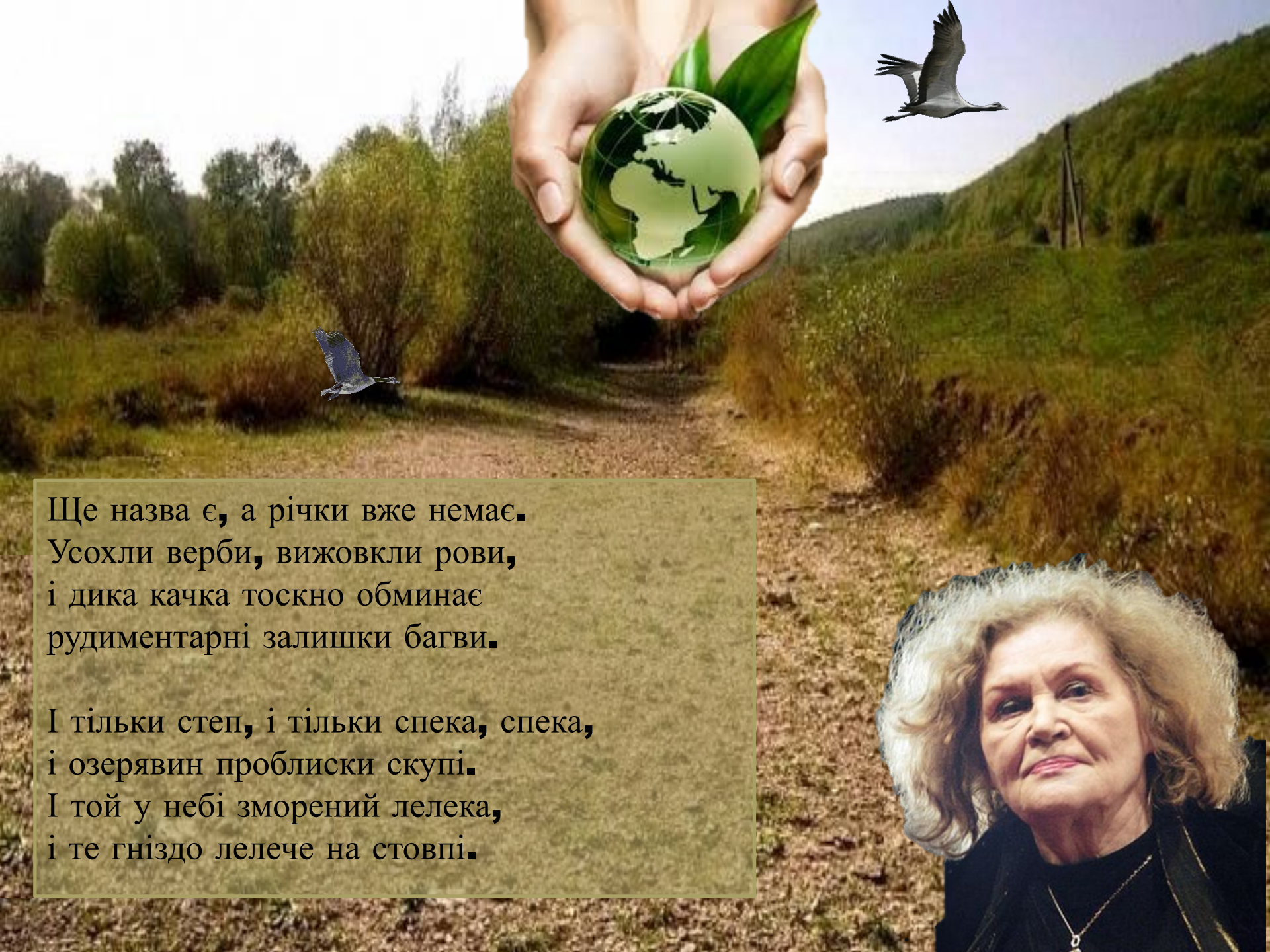




Мабуть, немає такої людини серед нас, яка б не хотіла жити в світі з гарною екологією, чистими лісами, з чистою водою в річках та морях.


- А ви задоволені чистотою?
- А чому так?
- Чи під силу нам щось змінити?





Ще назва є, а річки вже немає.
Усохли верби, вижовкли рови,
і дика качка тоскно обминає
рудиментарні залишки багви.


І тільки степ, і тільки спека, спека,
і озерявин проблиски скупі.
І той у небі зморений лелека,
і те гніздо лелече на стовпі.

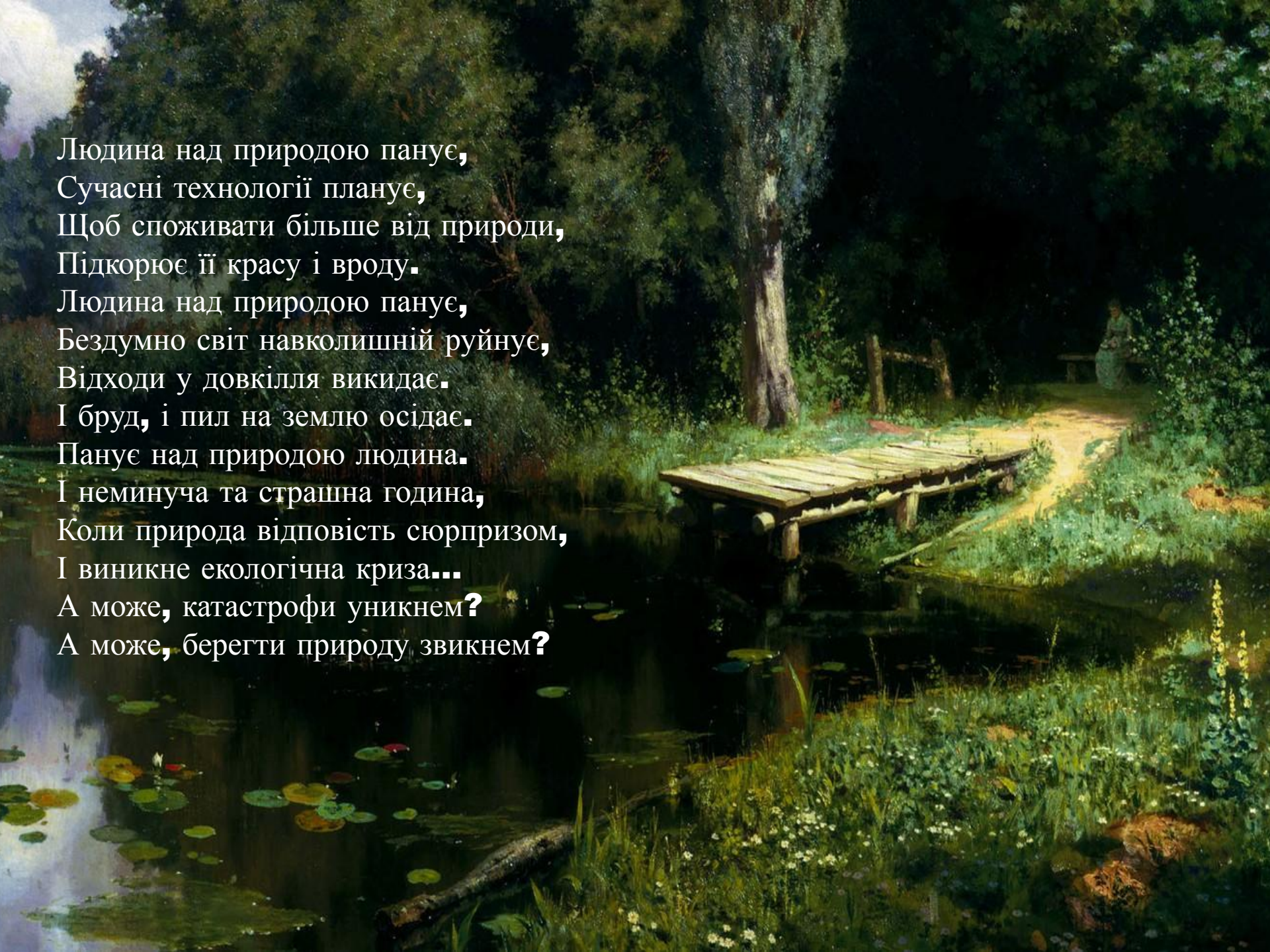


Куди ти ділась, річенько? Воскресни!
У берегів потріскались вуста.
Барвистих лук не знають твої весни,
і світить спека ребрами моста.


Стоять мости над мертвими річками.
Лелека зробить декілька кругів.
Очерети із чорними свічками
ідуть уздовж колишніх берегів.

Ліна Костенко





Людина над природою панує,
Сучасні технології планує,
Щоб споживати більше від природи,
Підкорює її красу і вроду.
Людина над природою панує,
Бездумно світ навколишній руйнує,
Відходи у довкілля викидає.
І бруд, і пил на землю осідає.
Панує над природою людина.
І неминуча та страшна година,
Коли природа відповість сюрпризом,
І виникне екологічна криза...
А може, катастрофи уникнем?
А може, берегти природу звикнем?



Природа –
наш рідний дім, і ми повинні у
ньому бути господарями.
Сьогодні природі потрібні не
пасивні споглядачі, а вірні
друзі й помічники. Життя в
гармонії з природою – це
необхідність.

Список екологічних проблем в Україні:

*Сміття,
пластик,
поліетиленові пакети,
стан атмосферного повітря,
вирубубання зелених насаджень,
низька якість питної води,
атомна енергетика та радіаційне забруднення,
стан водних ресурсів,
деградація земель,
відходи,
забруднення Світового Океану,
зміни клімату.*

План

- 1.** Становище природи сьогодні.
- 2.** Чому природа гине, стаються природні катаклізми?
- 3.** Що може статися, якщо люди і далі нищитимуть природу?
- 4.** Як люди повинні ставитися до навколишнього середовища?
- 5.** Яких заходів слід вжити, щоб запобігти екологічній катастрофі?



Запишіть слова-звертання і вставні слова, які можна використати у есе.

Шановні друзі! Українці! Людино!

Юний друже!

Зверніть увагу, здається, по-перше,
по-друге, отже, дивись, зрозумійте, чуєш, між нами
кажучи, майте на увазі.





За крок до катастрофи





Сьогодні природа знаходиться у катастрофічному становищі. Забруднюються ріки й озера, замулюються джерела, бездумно вирубуються ліси, відходами промислового виробництва забруднюється повітря.

Якщо і далі так буде тривати, можливо, настане день, коли природа повністю загине.

Що станеться тоді з людиною? Зникне і рід людський. Адже без природи людина не зможе існувати.

Людино! Опам'ятайся! Що чекає тебе? Що залишиш ти своїм дітям і онукам?

Зупинися! Ще не пізно! Можна ще багато чого зробити: очистити водойми, захистити повітря від отруйних викидів промисловості сучасними фільтрами, насадити дерева на місці спиляних, прибрати від сміття довколишні парки і сквери.


І тоді природа повернеться до тебе обличчям, обдарує тебе своїми багатствами. І будете ви щасливо жити в єдності і гармонії.

Отже, за справу, друзі!




**Узагальнимо все вище сказане,
переглядом відео про **7** простих порад як
подбати про екологію:**

<https://ukrainian.voanews.com/a/sim-porad-yaki-dopomozhut-zb-eregty-dovkillia-ta-sche-zekonomyty/4618831.html>

A lush garden scene featuring a pond. A large, vibrant green weeping willow tree stands prominently in the center, its branches cascading over the water. The pond is filled with numerous green lily pads. To the right, there are clusters of bright pink flowers, possibly roses. In the foreground, there are tall green grasses and a cluster of purple flowers. The background is filled with dense green foliage and a sky with scattered white clouds.

*Людина – творіння природи,
її унікальна і розумна частина. Природа й
людина взаємопов'язані
і впливають одна на одну.*



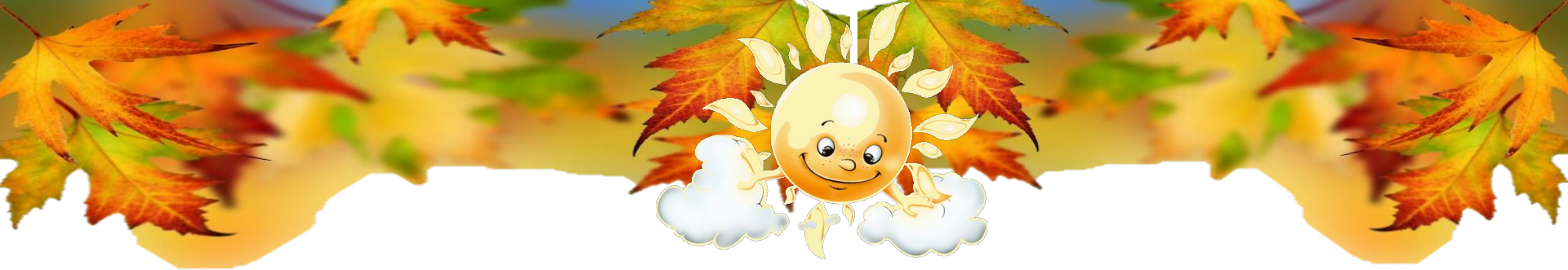
*Рослини дають їй продукти харчування, корм
для свійських тварин, сировину для
промисловості, речовину для виготовлення ліків
тощо.*



Природа не шкодує для нас нічого, нікого природа не забула, всіх до себе пригорнула. Оскільки наше життя тісно пов'язане з природою, як ми з вами з'ясували, то щоб зберегти її красу і багатство, треба знати і дотримуватися правил поведінки у природі. Зв'язок людини з природою полягає не тільки в спільному існуванні – він знаходить своє відображення в активній взаємодії одне з одним.



Якщо чорні клуби диму і стічні води забруднюють повітря і річки, страждає не тільки природа – хворіє і страждає людина. І риbam, і птахам, і звірям, і травам, і деревам, і квітам для життя необхідні зони спокою. Потурбуватися про це може тільки людина. Захищаючи природу, людина захищає себе.



Видатний французький філософ **Франсуа Рабле** сказав:
**«Справа не в тому, щоб швидко бігати, а в тому,
щоб вибігти якомога раніше».**

І я повністю погоджуюся з цим висловом: справа не у бурхливій діяльності, а в тому, щоб якомога раніше визначитися зі своїми поглядами та намірами і розпочати певні конкретні дії щодо природи. Не керуватися при цьому принципом «моя хата з краю» та усіма подібними – це не найкраща життєва філософія! Головне – не стояти осторонь, а робити щось потрібне, робити улюблену справу, щиро вболіваючи за те, що ти робиш, за свій народ та майбутнє своєї країни.



Б е р е ж і т ь
п р и р о д у !

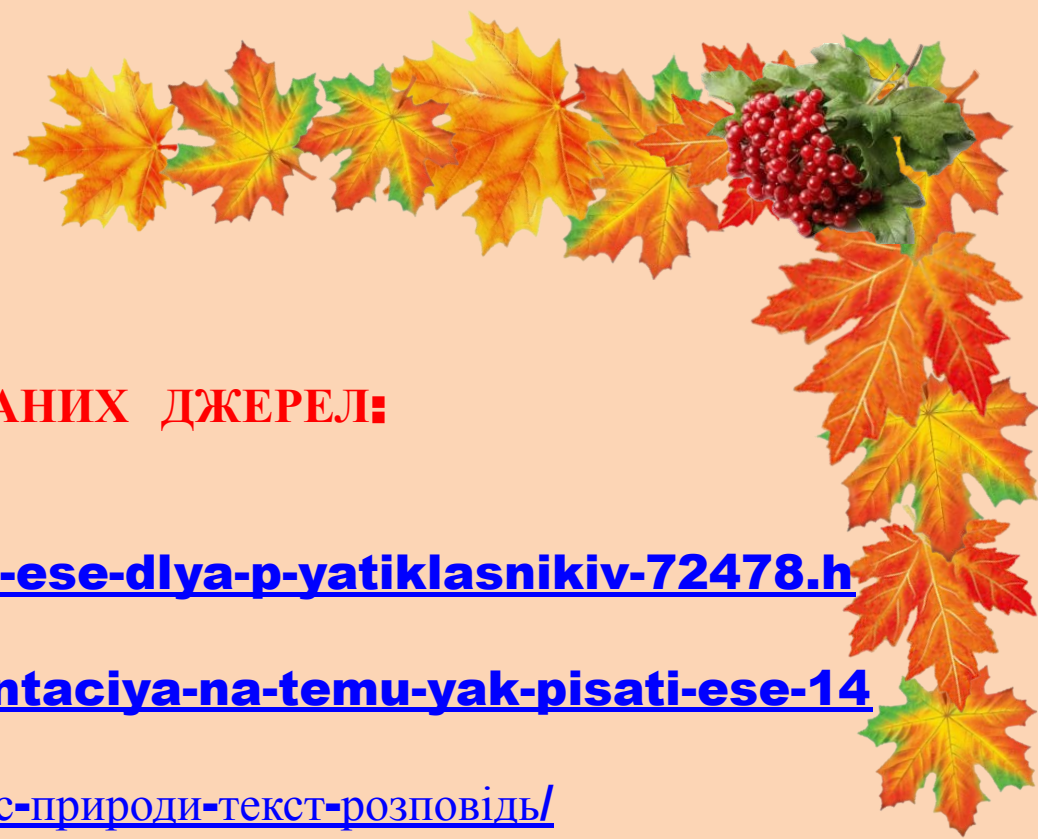


Домашнє завдання



Допишіть есе, використовуючи звертання та вставні слова. Правильно розставте розділові знаки.





СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

<https://naurok.com.ua/zrazki-ese-dlya-p-yatiklasnikiv-72478.html>

<https://naurok.com.ua/prezentaciya-na-temu-yak-pisati-ese-142061.html>

<https://glazastik.com/твір-опис-природи-текст-розповідь/>

<https://rivne1.tv/news/71609>

<https://sites.google.com/site/ludinaipriroda/>

<https://mynizhyn.com/news/misto-i-region/11689-zdorovja-prirodi-zdorovja-lyudini-a-vi-turbuetes-pro-dovkillja.html>